

KAKTUS

1987

ÅRG. 22

NR. 2 - APRIL

KAKTUS udkommer 4 gange årligt i januar, april, juli og oktober som medlemsblad for Nordisk Kaktus Selskab.

Redaktion: Bjarne Kjempff, Stordalvej 4, Løvel, 8800 Viborg, tlf.: 06 69 93 41
Tryk: Hagsholm Bogtryk & Offset, 8834 Hammershøj

Selskabets regnskabsår er fra 1. januar til 31. december. Årskontingent 120 kr. Alle henvendelser vedrørende medlemsskab og adresseændringer bedes rettet til kassereren, Otto Forum Sørensen, Viemosebro 14, DK-2610 Rødovre. Giro-nr. 657 87 13 - About membership apply to mr. Otto Forum Sørensen.

Terminer for indlevering af annoncer og artikler:

Termine für Anzeigen und Artikel:

Terms for ads and articles:

15. februar, 15. maj, 15. august, 5. november

Annoncepris: 1/4 side 200 Dkr. - Preise für Anzeigen: 1/4 Seite 200 Dkr. - Price for ads.: 1/4 page 200 Dkr.

Selskabets styrelse:

Formand: Peter Brandt Pedersen, Tårnbygårdsvej 20, DK-2770 Kastrup, tlf. 01 51 66 06.

Næstformand: Torbjörn Haldammen, PL 2501, S-17090 Fjärdhundra, tlf. 0171-91574.

Ekstern sekretær: Find Aalbæk Madsen, Langedamsvej 11, DK-5500 Middelfart, tlf. 09 41 28 56.

Intern sekretær: Jytte Thybo, Oustrup Fiskeri, Ørre, DK-7400 Herning, tlf. 07 13 61 69.

Kasserer: Otto Forum Sørensen, Viemosebro 14, DK-2610 Rødovre, tlf. 02 94 61 74.

Bestyrer af diateket: Palle Carlsen, Ove Gjeddesgade 6, 2.tv., DK-8200 Århus N.

Bibliotekar:

Erik Holm, Fruehøjvej 36, 2. tv., DK-2800 Århus N.

Redaktionsmedlemmer:

Helmut Broogh, Am Beisenkamp 78, Wattenscheid, D-4630 Bochum 6.

Mats Nilsson, Torsvedsvägen 12, S-632 39 Eskilstuna.

Ulf Eliasson, Nämndemansvägen 1, S-430 91 Hönö.

Georg A. Sydow, Etonvej 16, DK-2300 København S.

»Meddelelser«:

Hvis man ønsker noget optaget i »Meddelelser«,

skal det sendes til Redaktøren senest 1. måned før udgivelsesmåneden.

Bibliotekar:

Erik Holm, Fruehøjvej 36, 2.tv., DK-7400 Herning, tlf. 07 12 32 82.

Laseric Arne, Box 106, S-430 63 Hindås, tlf. 0301-10632.

Æresmedlem:

Otto Forum Sørensen.

Forsiden er denne gang Thelocactus bicolor. Hvert år i maj måned sender den med usvigelig sikkerhed sine pragtfulde lysviolette blomster frem og lyser op i drivhuset.

Red.

Peter Brandt Pedersen

1977 - 1987

I sidste nummer af KAKTUS indledte Peter Brandt sin artikel »Utidige tanker i tide?« med ordene: »En noget forunderlig tanke har ramt mig her ganske uanmeldt. Det er tiende år, jeg har haft fornøjelsen at være formand for NKS! I dette...« Dette lille vink forstod vi godt, Peter - derfor denne artikel til din hyldest.

Nå, spøg til side! I min lommebog har der de sidste to år stået en bemærkning om, at Peter havde ti års jubilæum som formand i 1987. Peter har været meget flittig til at skrive artikler, når nogle af »Arbejdshestene« i Selskabet havde rund fødselsdag, tog afsked med arbejdet for NKS, og desværre også i et par tilfælde: tog afsked med livet - og så skal han selvfølgelig ikke glemmes, når han har siddet som formand i ti år. Deraf noten i min lommebog: En rimelig tanke -i tide.

Peter var med i den gruppe af personer, der var med til at bringe Selskabet på fode igen efter en kritisk periode først i 70'erne - den krise, der kunne have kostet NKS livet. Han påtog sig arbejdet med Selskabets bibliotek. Selve biblioteksarbejdet er ikke spændende; men man lærer at lokke penge fra vores ellers så påpasselige kasserer, og man kommer via udlånene i kontakt med en masse interessante medlemmer af NKS. Denne egenskab og disse kontakter skulle han snart få brug for.

Da Frans Laursen i 1977 ønskede at træde tilbage som formand, var det naturligt at pege på Peter Brandt som hans efterfølger. Det var et godt valg. Bag den lidt skodesløse facade har vist sig at være et venligt, engageret og myreflittigt menneske. Han har ydet meget arbejde for Selskabet: Medarrangør af årsmøderne og de årlige ture til Holland-Belgien, forfatter til mange - virkelig mange - artikler i KAKTUS, organisator af frøsalget, foredragsholder ved utallige kredsmøder, organisator af bog- og plantesalg til medlemmerne, uofficiel chefkonsulent for medlemmer med plante problemer, o.s.v. Og alligevel: Han har tilsyneladende altid god tid! Det må kræve gode evner for planlægning - og en god portion disciplin. Ud over sit formandsjob skal han jo også passe hus og have, en stor plantesamling i væksthuse og vinterhave, familien, et fuldtidsarbejde - og en gammel Citroen 2CV.

Peter; vi har været glade for at have dig som formand

Formanden som vi kender ham bedst. Her i sin have i fuld gang med at forklare og fortælle. (Foto: BK).

i disse 10 år, og vi ser meget gerne, at du fortsætter på posten. I din artikel i januarnummeret skriver du ganske vist: »Af både den ene og den anden grund indgår det ikke i mine umiddelbare planer, at sidde i 1997 og skrive om 20 år som formand. Men...«

Vi er mange i Selskabet, der meget gerne vil hjælpe dig med at lave om på dine »umiddelbare planer«, således at du også sidder ved roret i NKS i 1997. Een af disse hjælpsomme personer er:

Hans Grønlund

En dag i juli

En af de største fornøjelser, vi som kaktussamlere har, er vel at nyde synet af blomstringen i kaktus-drivhuset eller vindueskarmen. Ikke-samlere giver ofte udtryk for, at kaktus ser ens ud, men når de ser planterne i blomst, begynder de fleste så småt at forstå, hvorfor man kan have så besynderlig en hobby som vores. Vi ved jo, at kaktus har smukke og ofte forholdsvis store blomster; men det er næsten altid en overraskelse for folk. Kaktus i knop/blomst er en sikker (og profitrig) salgsvare for supermarkederne; men de fleste købere ser vel kun blomsterne denne ene gang, hvor efter planten i bedste fald overlever nogle år med et stadig mere grotesk udseende på grund af dårlig pasning.

Hobbyfolk har den fordel, at de har forsøgt at sætte sig ind i, hvordan deres yndlinge passes bedst, og indsigt giver som bekendt bedre resultater. Derfor er det hver dag en spændende oplevelse, man får, når man går ind i drivhuset. Hvilke arter blomstrer nu i dag? Er der nogle, du ikke har set før? Eller blomstrer den og den nu lige så flot som sidste år? Eller flottere? En solrig dag i juli -86 gik jeg i drivhuset udstyret med kamera, macroconverter (til næroptagelser), trådduløser, stativ samt diverse farvede papstykker til at stille bag planterne under fotograferingen. Så gik der et godt stykke tid med at fotografere de planter, som præsenterede sig bedst den dag. Her følger en beskrivelse af nogle af de planter, der fandt nåde for fotografens øje.

Echinocereus fitschii Br. & R.

Slægten *Echinocereus* hører med rette til de mest populære. De fleste fylder ikke meget, i hvert fald behøver de ikke at være så store, før de kan frembringe deres store, holdbare og oftest farverige blomster. *E. fitschii* er meget udbredt i samlingerne rundt omkring. Den bliver 8-12 cm lang og 4-5 cm tyk, har hvide randtorne og som regel brunlige midtertorne. Blomsten er 6-7 cm lang og bred. Farven kan variere noget fra purpur til (som den afbillede) rosa med mørkerødt svælg. *E. fitschii* er køn i sig selv, den vokser godt og blomstrer villigt, ligesom den er nem at drive frem fra frø.

Encephalocarpus strobiliformis (Werd.) Berg.

Denne koglelignende plante hører virkelig til mine favoritter. Planten på billedet præsterer hver sommer adskillige dusin blomster, og den har en lillesø-

Fig. 1: *Echinocereus fitschii*.

Fig. 2: *Enc. strobiliformis*.

Fig. 3: *Lophophora williamsii*.

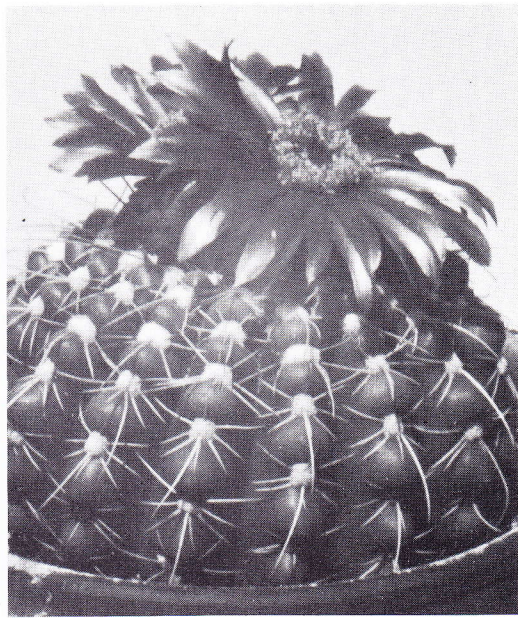

Fig. 4: *Notocactus uebelmannianus*.

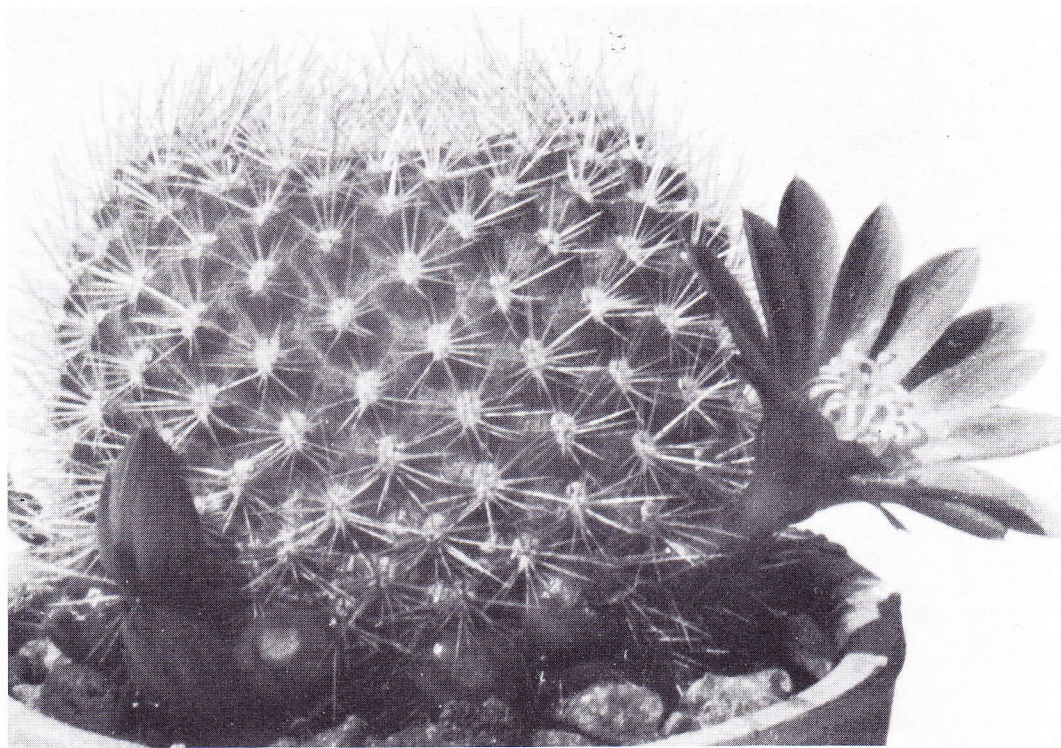

Fig. 5: *Rebutia*-hybrid.

Fig. 6: *Theolocactus hexaedrophorus*.

ster, der er næsten lige så flittig. I perioden juni til august står den på solskinsdage næsten altid med 3-4 lysende violette, 3 cm lange blomster. *E. strobiliformis* hører til de langsomt voksende kaktus, hvorfor den er svær eller i hvert fald tålmodighedskrævende at formere fra frø. Mine planter står i en humusfri næringsblanding af sand, lava og kvartssmåsten, og blandingen er så grov, at den falder fra hinanden ved ompotningen. Den overvintres ved mindst 5°C. Jeg har også prøvet at overvintrere den (og lignende arter, for eksempel *Ariocarpus*) på undervarmeanlæg med en smule vand og tåge en gang imellem. Det gav også gode resultater. Væksten og blomstringen startede tidligere, men blomsterne var færre i antal. Et groft vækstmedium, kølig til tempereret overvintring og undervanding i vækstperioden giver faktisk en problemfri kultur. Prøv hvis du kan få fat på planter, der er kommet igennem barneårene.

Lophophora williamsii (Lem. ex Sd.) Coult.

I flere tilfælde har samlere på Herning-egnen og vel også andre steder fået stjålet eksemplarer af denne art eller fået spoleret drivhus eller samling af en ubuden gæst, der var vred over ikke at kunne finde den. Hvad enten man har den eller ikke, risikerer man altså som samler meningsløse ærgrelser. Jeg har valgt at være den lykkelige ejer af denne mescalimbombe, selv om mange ved, at jeg er samler. Hvert år plejer jeg at sætte et iøjnefaldende skilt op i drivhusdøren med en lille advarsel om, at planterne er sprøjtede med en gift, der optages af planterne (systemisk gift) med hvad det indebærer af risici for folk, der

kunne tænke sig at eksperimentere med indtagelse af større eller mindre mængder kaktus.

L. williamsii er vist så kendt, at jeg kun vil komme med én kommentar: dyrkningen er aldeles problemløs.

Notocactus uebelmannianus Buin.

En gang forsøgte jeg at få en komplet *Notocactus*-samling, men jeg opgav af flere grunde. For det første er der beskrevet langt flere arter og var., end der med rette kan siges at findes. For det andet får man let en lidt ensformig afdeling i sit drivhus, fordi de næsten alle har gule, temmelig ens blomster. Derfor har jeg nu »kun« 15-20 arter, herunder de der ikke har gule blomster. Til disse hører *N. uebelmannianus*. Den er ikke så gavmild med blomster som visse andre Noto'er, men til gengæld har de en pragtfuld, skinnende vinrød (til mørk violet) farve.

Rebutia-hybrid

Når man har mange af de »svære« kaktusarter, er det rart at have et antal af de sikre blomsterbomber. Til disse hører *Rebutia*-erne. Der findes mange hybrider, faktisk vil jeg vove at påstå, at der står mange navngivne *Rebutia* rundt omkring, som egentlig »blot« er hybrider, men det gør jo ikke den overdådige blomstring mindre køn og velkommen. Den viste plante har teglrøde blomster.

Theolocactus hexaedrophorus (Lem.) Br. & R.

Theolocactus er vidunderlige planter. Jeg har temmelig mange af dem, men min favorit er nok denne. Jeg

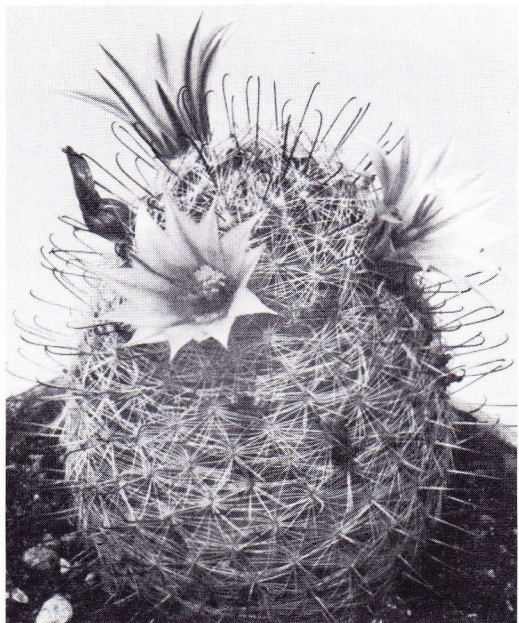

Fig. 7: *Mammillaria microcarpa*.

Fig. 8: *Mammillaria picta*.

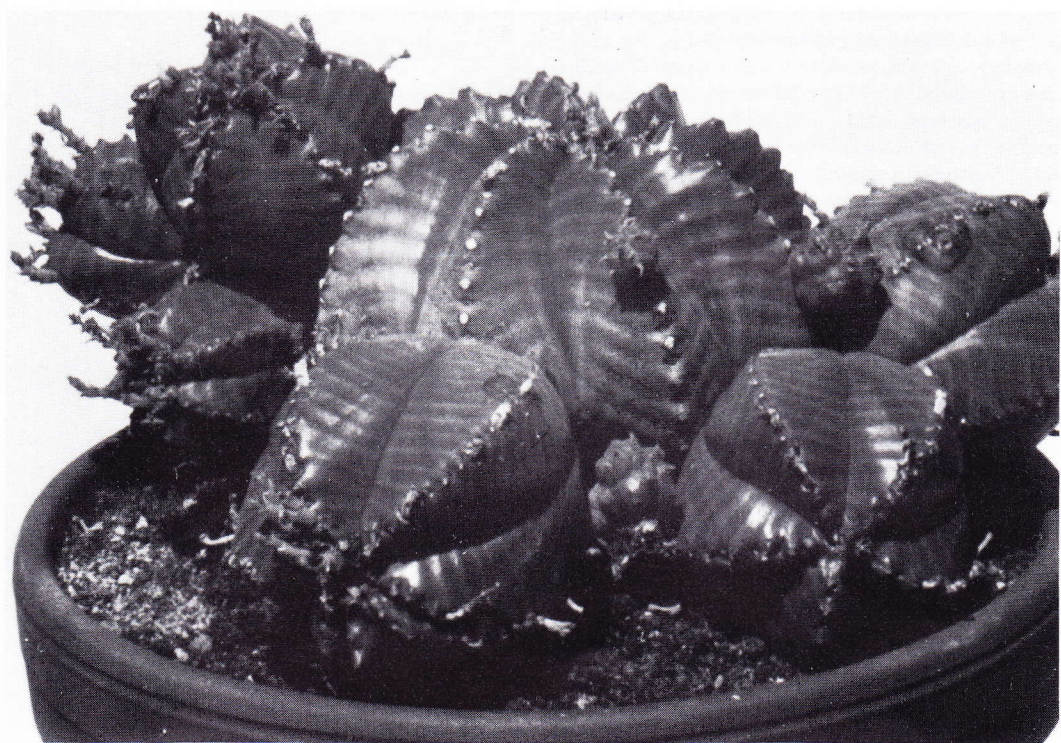

Fig. 9: *Euphorbia meloformis*.

var heldig en gang hos de Herdt at finde nogle planter, hvis ribber (og dermed de bizarre sekskantede, vortelignende pukler) var ekstra store. Planten på billedet har nået sin maksimale bredde, men kan blive dobbelt så høj (cirka 15 cm). Alligevel er den kun 9-ribbet, mens hovedformen normalt har 13 ribber. Samtidig er tornene længere og kraftigere end hos de fleste andre eksemplarer, jeg har set. Blomsten er hvid og cirka 9 cm bred.

Mammillaria microcarpa Engelm.

Min *Mammillaria*-samling består mest af storblostmstrede, dels fordi jeg synes det er de kønneste, og dels fordi de forbliver forholdsvis små. Billedet yder ikke *M. microcarpa* fuld retfærdighed, da den er i stand til at blomstre langt mere overdådigt. Jeg har set den med 2 fulde kranse af rosa blomster på en gang. De storblostmstrede kan godt være temmelig omfindtlige. Det er aldrig lykkedes mig at overvinde hverken *M. grandiflora* eller *M. guelzowiana*, men denne klarer sig godt. Det er sikkert, fordi jordblandingen er meget porøs, og måske har det også betydning, at den står i lerpotte, så jorden hurtigt tørrer efter vandingen.

Mammillaria picta Meinshausen.

Denne er ikke storblostmstret, men det er en køn lille plante med kridhvide blomster. Bemærk på billedet, at den tykke roerod er hævet lidt over jorden. Den i øvrigt problemlose art går i reglen til, fordi den har det for fugtigt omkring rodhalsen. Jeg dyrker den altid i potter, der er lidt store, fordi roden ofte er tykkere end resten af planten. Det er ikke ualmindeligt, at de små firkantede potter fra indkøbscentralen revner eller bliver vredet ud af facon, hvis man har trukket omplantningen lidt for længe.

Euphorbia meloformis Ait.

Denne plante er ikke fotograferet på grund af blomsterne (de er som hos næsten alle *Euphorbia* ikke noget at skrive hjem om), men simpelt hen fordi det er en plante jeg holder meget af. Jeg købte den af Frans Laursen for snart mange år siden. Det var dengang en stor plante, der lige var begyndt at sætte sideskud. Siden har den udviklet sig til en pæn gruppe, der på billedet er cirka 20 cm bred. Siden den blev fotograferet, har den lagt endnu 4 cm til, og de største af sideskuddene er nu næsten lige så store som hovedskuddet. Det er en af de planter i min samling, der bliver puslet om ekstra længe.

Det var så den fotodag. En dag der gik hurtigt, en dejlig afslappende, afstressende dag. Hvem var det, der sagde »stikkende hobby«? Kaktus har givet mig mange glæder og smukke oplevelser, og mange venner for livet, både blandt mennesker og planter. Måske

har jeg lidt for travlt til at blive ægte kaktoman, der tager sig tid til at pleje og passe efter alle kunstens regler året rundt. Men et medlemsmøde i ny og næ, en indkøbstur til Holland, Belgien og Vesttyskland, et årsmøde uden nattesøvn og sidst men ikke mindst en god, lærerig sommerferie i næsten daglig kontakt med planter er nu ikke at kimse af.

Håber vi får en god, varm sol- og blomsterrig sommer, ikk'?

Erik Holm

Fruehøjvej 36, 2. tv.

7400 Herning

Tlf. 07 12 32 82

Flg. stod i »Flensborg Avis« den 7. marts 87 på familiesiden:

Kunstig blomstring

Kaktus kan se lidt triste ud, så hvorfor ikke pifte dem lidt op med små tørrede blomsterhoveder. Det ser virkelig flot ud. De tørrede blomster kan købes alle vegne.

Dette læserbrev som svar:

Levende og kunstig blomstring

På Familie-siden i FL.A. - udgaven den 7. 3. 1987 kommer ideen frem om at sætte tørrede blomster på kaktus, som man mener ellers ser lidt triste ud.

Kaktusfolk har i flere år kæmpet mod de kunstige blomster, der er påstillet kaktus, og som sælges med succes i mange blomsterbutikker til den store skare ikke-kaktuskendere, der findes. Disse tror alleroftest, at de har købt en kaktus med levende blomster, de opdager ikke, at det er fup, glæder sig over de blomster, der holder eviglænge, men bliver til sidst kede af det, når hele planten går til, fordi nålene, som de kunstige blomster er blevet sat fast med, har ødelagt plantelegemet.

- Man har endda set, at gartnere og blomsterhandlere har solgt kaktus

Fortsættes side 45...

Vi præsenterer...

Gymnocalycium multiflorum (Hooker) Br. & R.

Gymnocalycium multiflorum (Hooker) Br. & R.
Addisonia 3:5, 1918 (multi = mange, florum = blomster;
en lidt vildledende hentydning til, at den villigt skulle
komme med blomster i rigelige mængder).

Førstebeskrivelse:

Echinocactus multiflorus i Curtis' Bot. Mag. 71, pl.
4181, 1845.

Plantebeskrivelse:

Legemet: enkelt eller grupperdannende, kugleformet
eller noget fladtrykt eller til tider kort søjleformet, 9
cm højt eller mere, op til 12 cm i diameter.

Ribberne: 10-15, brede ved basis, noget puklede, spe-
cielt for oven, skarptkantede.

Areolerne: ellipseformede, 10 mm lange.

Torne: 7-10 radiærtorne, strittende, noget flade, sti-
ve, gullige, den længste 3 cm lang, ingen midtortorne.

Blomster: 3,5-4 cm lange, svagt lyserøde til næsten
hvide, kort klokkeformede, blomsterknopperne æg-
geformede, dækkede af taglagte skæl.

Blosteret: de indre dele er aflange, 3 cm lange, stum-
pe eller skarpe.

Frugtknuden: skællene på den er brede og runde,
deres kanter skarpe.

Frugt og frø: ikke nævnt.

Voksested:

Typelokaliteten ikke angivet. Udbredt i Brasilien,
Uruguay, Paraguay og Argentina, i sidst nævnte land
rapporteres den fundet i Cordoba-provinsen.

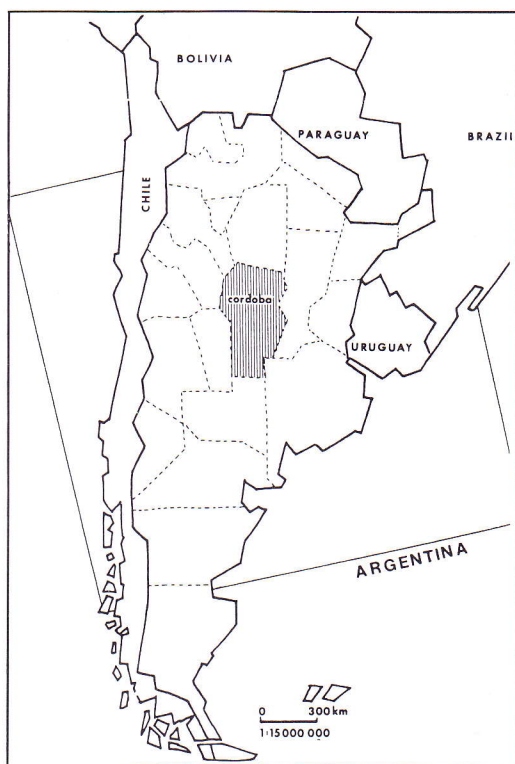
Historie:

Når vi undersøger nærmere finder vi, at vi har at gøre
med en art, som er en af de mest variable i slægten, og
også at der er tvivl om dens status. *Echinocactus*
multiflorus blev beskrevet samtidig med *Echinocac-*
tus leeanus af Hooker i 1845. Skønt beskrivelsen var
mere eller mindre nøjagtig, blev voksestedet ikke
nævnt. Netop denne mangel har vist sig at være af
stor betydning for diskussionen af, om de to nært
beslægtede arter *G. multiflorum* og *G. monvillei* skal
betragtes som én eller to selvstændige arter.

Navnet *Echinocactus ourselianum* brugtes dengang
på kontinentet. Skønt det blot var et katalognavn fra

Cels, så man det ofte brugt med Cels' navn efter, som
om han havde beskrevet den. I andre tilfælde kunne
man se navnet *Echinocactus ourselianus* Monv., så
forvirringen var sandelig stor. Schumann fandt dog
hurtigt ud af, at det drejede sig om intet andet end *E.*
multiflorum, og denne opfattelse blev hurtigt almin-
delig accepteret.

Gymnocalycium monvillei (Lem.) Br. & R. er en nær
slægtning til (hvis ikke synonym med) *G. multiflo-*
rum, og den blev beskrevet af Lemaire i 1838 som
Echinocactus monvillei Lem.¹ Beskrivelsen er tem-
melig vag. For det første mangler en beskrivelse af
blomsten, men også voksestedsangivelsen var tem-
melig tvivlsom. Der stod nemlig: »Paraguay, Cordil-

lerae.«. Dette skulle så betyde, at den skulle findes i Paraguay, men to ting taler imod dette. Dels finder man ingen Cordilleras i Paraguay, og dels ved man, at Paraguays grænser var lukkede indtil 1842. Imidlertid kan ordet Paragui også oversættes til Papegøjeflod, et udtryk som bliver brugt om mange sydamerikanske floder, men hvilken? At begge arters stedsangivelse er mildest talt mangelfuld, gør det altså ikke nemmere at afgøre, om vi har at gøre med en eller to arter.

Taxonomi:

Af ovenfor anførte grunde tilråder nogen at tilføje »nomen dubium« (tvivlsomt navn) efter *G. monvillei* og lade det gå i glemmebogen². Andre foretrækker at beholde begge som arter. De ser ingen tvingende grund til at forene dem, for de kan anføre adskillige forskelle. Hvis man leder efter forskelle, skal man nok finde dem, da det er langt lettere end at finde ligheder. Det at skulle beskrive sådanne forskelle er så frygtelig subjektivt, men iøvrigt er det barnemad at udskille to forskellige former inden for så variabelt et kompleks som *G. multiflorum-monvillei*-komplekset.

Skulle det med tiden vise sig, at de to er ens, så har navnet *G. monvillei* forsteret, da det er det først beskrevet³.

Voksested:

I 1905 omtaler Spegazzini *G. multiflorum*-populationer fra Cordoba og antager samtidigt, at *G. monvillei* gror i Paraguay. Senere forfattere har blot kopieret dette, for eksempel Britton & Rose og Backeberg. Som allerede omtalt vil en afklaring (næsten) være en umulighed, hvilket endnu en gang viser, hvorledes småfejl kan føre til store problemer. Derfor foretrækker jeg at tale om multiflorum-monvilleikomplekset, som er en gruppe af meget variable planter, der bebor meget store områder. Dels findes den mellem skyggende græsser og urter i højder på mellem 700 og 1000 meter: den lave flade form med helt hvide blomster og uden midtertorne. Dels findes der en høj form som vokser i cirka 1500 meters højde. Denne er altså mere kugleformet, har lyserøde, ofte enkönnede blomster² og har 1-2 midtertorne. Naturligvis har denne forskel ikke nogen videnskabelig værdi, da der findes masser af mellemformer, men i felten kan det være praktisk at anvende en vis opdeling.

Klassificering:

Et studie af frøene, som er små og sorte, antyder en placering i gruppen »Microsemineum« ifølge Schütz's system. Et mere brugbart system, nemlig Buxbaums henfører den til serie IX *Horridispinae* Buxb., som også indeholder: *G. achirasense*, *brachy-*

Gymnocalycium monvillei.

anthum, *horridispinum* og *schützianum*. Dette fører os videre til spørgsmålet om synonymy.

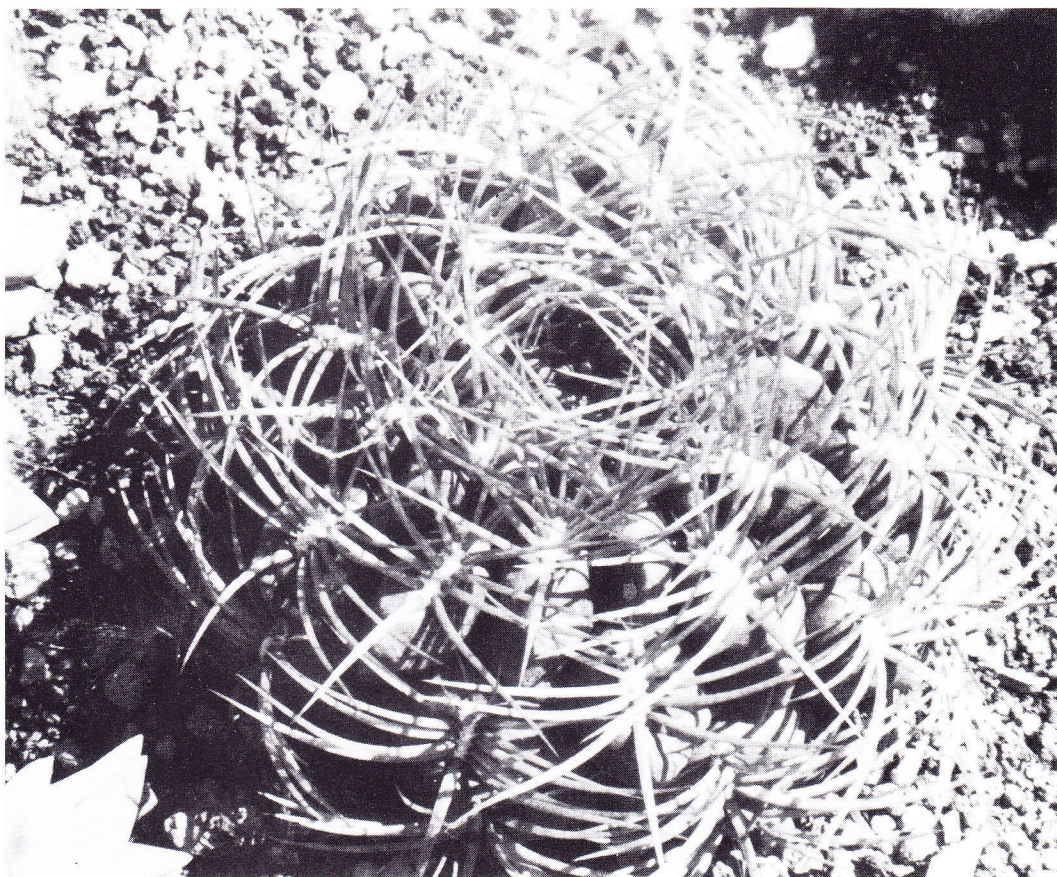
Synonymer:

Tillige med den allerede nævnte *G. ourselianum* kan nævnes *G. rosanthum* n.n. såvel som *G. oehmianum*. Sandsynligvis også følgende: *G. multiflorum* v. *paraguayense*, *G. villamercadense* n.n. Ritt.. *G. brachyanthum* og måske også *G. schützianum* er blot former eller varieteter i komplekset. Følgende *G. multiflorum*-varieteter er med sikkerhed ugyldige: v. *albispinum*, v. *brevispinum* og v. *hybopleura* (*G. hybopleurum*, en helt anden art). Den forholdsvis nyopdagede *G. achirasense* danner overgang fra komplekset til den meget tornede slægtning *G. horridispinum*.

Feltnoter:

Adskillige velkendte samlere har genindsamlet planter fra det omtalte kompleks. Nedennævnte liste er et udmærket supplement til kortet (fig. 1), da det angiver nogle mere nøjagtige findesteder.

P 12 (op til 4 midtertorne) Cordoba: Serra Tumbalá, 900 meter (indsamler Piltz).

Gymnocalycium multiflorum. (Foto: C. Wolters).

- P 12a Cordoba, Serra Tulumba.
- P 12b Cordoba, Cosquin, 1100 meter.
- P 12c Cordoba, Pampa de Achala, 1000 meter.
- P 182 Cordoba, Mina Clavero.
- WO 53 Cordoba, 1500 meter (indsamlet af W. Knoll).
- WO 64 Cordoba, 1200 meter.
- B 17 ... (indsamlet af Mrs. Muhr).
- FR 438 Cordoba (indsamlet af Ritter).
- WR 102 Cordoba, Sierra Chica (indsamlet af W. Rausch).

Kultur:

På trods af den tvivlsomme status inden for slægten har vi at gøre med en særdeles attraktiv og smuk plante. Den er nem at formere fra frø, og et solrigt, velventileret sommeropholdssted med rigeligt vand og regelmæssig gødningstilførsel skal nok give gode resultater. En kølig overvintring er nøglen til de mange blomster, som navnet giver håb om. Faktisk

er den utilbøjelig til at blomstre (ret meget), hvis den overvintres ved 10°C eller mere. Med lidt tålmodighed kan man allerede efter få år se sine frøplanter dækket af relativt store blomster. Prøv den, den er det værd! Det er ikke bare for sjov at Buining kaldt den for »det sydamerikanske kontinents grusonii!!!«

Litteratur:

- 1 *Echinocactus monvillei* Lem. i Cact. Aliq. Nov. 14 (1838). *Gymnocalycium monvillei* (Lem.) Br. & R. i The Cactaceae III (1922) 162.
- 2 *Gymnocalycium multiflorum* (Hook.) Br. & R., J. Lambert i Succulenta 9 (1985).
- 3 Till & Schatzl i Succulenta (1973-1974) 173, 193, 215, 230/4.

Carla Wolters
v. Horneplein 1
NL-6019 BW Wessem
(oversættelse: Erik Holm)

Gymnocalycium multiflorum

C. Wolters '86.

Kaktus i Europa (2)

? til 1696

At C. Columbus ikke ses at have indført kaktus til Europa, er nu blevet bekræftet fra flere sider, blandt andet af Mr. Gordon D. Rowley, England. Mr. Rowley støtter mig blandt andet i min opfattelse af, at vigtige kilder skal findes i klosterbiblioteker i middelhavsområdet. Men samtidig henviser Mr. Rowley til de vanskeligheder den verdensberømte Prof. W.T.Stearn løb ind i, da han ønskede at studere den ældre botaniske litteratur i Mt. Athos klostrene i Grækenland.

At C. Columbus har indført Agaven til Europa er hævet over enhver tvivl. Jeg citerer fra hans journal: *Den 21. oktober 1492 ankom vi til Cape of the Islet (Bahama) og ankrede op. Her så vi mange Aloer, (Agaver), og imorgen har jeg besluttet at tage 10 quintals med ombord.*

Men i den europæiske litteratur findes Agaven omtalt ret så sent, nemlig hos Cortosus i 1561. Clusius så en Agave i en klosterhave i Valencia i 1576. Den første Agave blomstrede i Florens i året 1586.

Derfor undrer det mig, at på Sicilien omtales *Agave americana* ikke som kulturplante, men som tilhørende den lokale flora, i lighed med Papyrus, hvoraf sidstnævnte har været på øen i 2000 år. (Cupani, F. Hortus Catholicus. 1696).

Den første kaktus i Europa

Er uden tvivl *Nopalea cochenillifera* (L.) SD. Plantens oprindelige hjemsted er ukendt. Men selve cochinnille industrien er af præhistorisk oprindelse. I 1523 blev H. Cortez, af den spanske konge beordret til at indsamle alt hvad han kunne opdrive af denne kaktus, og sende dem til Spanien. Herfra blev cochinnille industrien udbredt til Sydafrika, De Kanariske Øer, Algier og Indien.

Allerede i 1544-50, bemærkes det at kaktus findes naturaliserede i Spanien og Italien. Udover *Ficus indica*, der har svært ved at overleve i de nordlige områder af middelhavslandene, kan der efter min mening kun være tale om *Opuntia humifusa/compressa*.

Nu er problemet, at forskerne kun anerkender tilstedeværelsen af navngivne kaktus, fra den dag de er nedfældet skriftligt, og skal vi følge denne procedure, er *Opuntia humifusa/compressa* først registreret i Strassbourg i 1618. Derfra gik den til de kongelige haver i Paris, og de næste 100 år breder den sig til alle europæiske botaniske haver. Til trods for at *O. humi-*

Gammelt kobberstik af cochinnilleindustri i Mexico. Venligst udlånt af arkivar Freddy Jensen, Royal Copenhagen A/S.

fusa/compressa har været naturaliseret i Schweiz i århundreder, findes der intet skriftligt bevis for, at denne plante har været kultiveret i Schweiz.

I Spanien kender man ganske vist optegnelser fra ældre tider, der omtaler *O. humifusa/compressa* i det nordlige Spanien, men de er aldrig blevet fundet.

Heldet følger den nysgerrige

For få år siden lykkedes det mig at opdage en population på ca. 200 m² med *Opuntia humifusa/compressa*, ikke langt fra Pyrenæerne.

Selv tillagde jeg denne opdagelse ingen større betydning. Europa er jo gennemtravlet af botanikere, men min opdagelse vakte opsigt i Frankrig og Spanien. Et brev fra Prof. P.Berthet, fra Universitetet i Lyon, oplyste at han var blevet opfordret af Real Jardin Botanico Madrid, om at revidere Flora Iberica, og han havde erfaret gennem vor fælles ven Marcel Kroenlein, direktør for Monaco's Botaniske Have, at jeg skulle have fundet *O. humifusa/compressa* i det nordlige Spanien. Efter personligt at have kontrolleret mine

iagttagelser, meddelte Prof. Berthet, at jeg havde førsteprioriteten, som den der har opdaget *O. humifusa/compressa* i det nordlige Spanien. Det gjorde mig lige så glad, som den gang jeg fandt et hul i skattelovgivningen.

De første oplysninger om *Melocactus echinatus* i Europa, finder vi i 1570, i 1576 kultiveres *Cereus peruvianus*, og i 1691 beskrives den første *Mammillaria prolifera*. I 1697 omtales *Opuntia curassavica*, og på dette sene tidspunkt kender vi altså kun fire *Opuntia* sp. i Europa. Uden tvivl har man kendt betydeligt flere arter. At der ikke er omtalt flere skyldes hovedsageligt den kendsgerning, at det fra 1493 til 1600, kun var en håndfuld mennesker i Europa, der havde interesse og var tilstrækkeligt skolet til at forstå værdien af disse nyheder fra den nye verden.

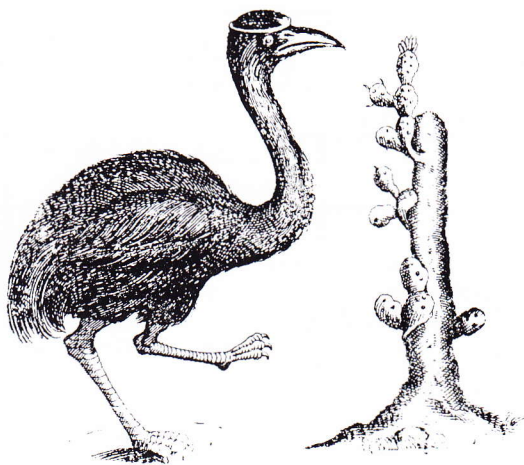
Det siger sig selv, at når man leder efter kilder og dokumentation for sine teorier, støder man på mange kuriøse ting, blandt andet historieforklækning indenfor kunst, litteratur o.s.v. Ja helt op til vore dage forekommer det. Selv højtuddannede folk indenfor kunst og videnskab overser at kaktusser først er indført til Europa efter 1492, omend jeg stædigt vil fastholde, at en eller flere sukkulenter fra det Amerikanske kontinent har været i middelhavsområdet i præ-columbiansk tid.

Sagn og folkløse

Er en ikke uvigtig ting når man søger efter dokumentation. Een af de største kendere af Sagn og Folklore var den nu afdøde Prof. C.W.von Sydow, (iøvrigt fader til skuespilleren Max von Sydow), og da jeg er i besiddelse af det meste af hans arbejde, har det været en stor hjælp, for at forstå og udrede tankegangen bag disse overleveringer. Indenfor de sidste 10 år, er det lykkedes blandt andet grundet brug af datateknik, at finde frem til en del korrekt viden blandt disse sagn. Blandt andet er det nu hævet over enhver tvivl, at C. Columbus ikke var den første, der besøgte Bahamaerne eller Amerika. Skal jeg beklage noget, må det være den kendsgerning at jeg ikke fulgte ordentlig med i skolen. Mit manglende kendskab til græsk, italiensk og ægyptisk er et stort handicap.

Kaktus i Israel

Som mange sikkert ved, kalder man børn, født i Israel, for sabra. Det betyder ganske enkelt kaktus. For nu at være sikker i min sag, henvendte jeg mig til israelske eksperter, og svaret lød, at dette var fuldstændig korrekt. Udtrykket kommer af det franske ord Sabre, der betyder sværd, (med henvisning til de skarpe og spidse torne på kaktusserne). Araberne har adopteret dette udtryk for kaktus. (Personlig medd. fra The Volcani Center i Bet-Dagan, Israel). Denne forklaring tilfredsstiller mig ikke, idet man i de arabi-

Primitiv tegning af *Opuntia* sp. Fundet i en bog om fugle. Jonston, I. *Historie naturalis de Avibus*, 1650-.

ske lande har brugt udtrykket sabr for Aloe i tusinder af år.

Ægypterne siger saber, sabr, eller sabbara for Aloe, og i Syrien er betegnelsen sabhra. Fonetisk ligger udtalen tæt op ad hinanden. I den ældre litteratur omtales kort en *Aloe metallico* fra Israel. Schweinfurt, der forskede meget i Ægypten, mente også at kunne genkende Aloen på Relieffer og præ-historiske vaser. Dette er dog senere blevet forkastet. Muligheden for at *Agave americana* befandt sig i disse områder kan ikke afvises. Helt op til 1700 tallet har selv lærde folk haft svært ved at kende forskel på en Aloe og en Agave. At få undersøgt denne teori om muligheden for tilstedeværelsen af amerikanske sukkulenter i præ-historisk tid, kræver undersøgelser på stedet, og dette har ikke været mig muligt. Derfor er det overordentligt glædeligt, at man fra Centret for spontan Flora under Universitetet de Urbino på Sicilien, har sendt medarbejdere til Ægypten for at undersøge mulighederne. Desværre mangler jeg tre år, før jeg går på førtidspension, ellers havde jeg deltaget i disse undersøgelser.

Georg A. Sydow

Litteratur:

- Prof. Berthet, P. Lyon. Personlig medd. 1986
 Biherman, A. The Volcani Center Israel. Pers. medd. 1986
 Chapman, Paul H. The Man Who Led Columbus to America. Judson Press Atlanta 1973.
 Cyrus, H. Gordon. Before Columbus. Crown Publishers. New York 1971.
 Gerbard, H. Die Phönizier. Econ Verlag. Vienna 1973.
 Rowley, G.D. Personlig medd. 1986.
 Schweinfurth, G. Ornamentik der ältesten Cultur-Epoche. Aegyptens. Zeitschrift für Ethnologie, 29, Berlin 1897.
 Sajeva, M. Botanisk Institut, Palermo 1986. Personlig medd.

Lidt mystik omkring *Turbinicarpus roseiflorus* BACKB

Redaktør Bjarne Kjempff og undertegnede stod på indkøbsturen 1986 sammen hos Vermaseren og så på nogle få eksemplarer af *Turbinicarpus roseiflorus*. De var podede og ikke særlig kønne, men vi vidste jo, at de var meget sjældne, så vi tog dem med. (Hvem husker ikke afbildningerne i Backebergs leksikon). I det tyske blad K.U.A.S., jan. 1987 underkastes *T. roseiflorus* en kritisk betragtning af Günther Fritz, Schladeren. *T. roseiflorus*' oprindelse og herkomst er noget sløret, eftersom Backeberg ved et besøg i kaktusgartneriet SAINT PIE i Asson, Frankrig, fandt nogle frøplanter, som han beskrev i 1963. Fra starten var planten sjælden og ledsaget af tvivl. Man vidste ikke noget om, hvor moderplanterne og frøene kom fra. I 1975 tror FRANK, at der bag disse frøplanter med rosa blomst gemmer sig hybrider mellem *T. lophophoroides* og *Gymnocactus viereckii*. Dette reviderer FRANK i 1979, da planterne fra SAINT PIE viste sig at være ens gennem flere generationer. Frøene var altså gode nok, men man vidste ikke, hvilket hjemsted de havde.

Tvivlen vedr. *T. roseiflorus* hænger også sammen med, at der ikke findes brugbart billedmateriale. SCHREIER (1980) tror, at de af Backeberg afbildede planter enten er ældre frøplanter, el. planter med unaturlig fremvækst, idet en størrelsessammenligning ikke er mulig.

I mellemtiden var man på plantemarkedet blevet klar over dette hul, og sidst i 70'erne kom da også de første planter af *T. roseiflorus* frem, overvejende podet. I 1980 præsenterer van HEEK en sådan plante, og siger at den er villig til at blomstre, men at der næppe kan avles frø. (Mon det hænger sammen med hybridnaturen?). I 1981 blev der af STUCHLIK præsenteret et billede af en *T. roseiflorus*, som intet har med en ægte plante af denne art at gøre, da der her vises en hvid blomst og stærkt opadbøjede midtertorne. Her tænker man snarere på hybridformer inden for *T. schmiebeckianus* gruppen.

Variationen i blomsterfarven kan gå fra hvid til purpurrosa, hvilket man ikke skal overvurdere. Værre er det med variationsbredden inden for planternes habitus, så deraf vil kunne ses, at det er svært at tale om en »ægte« *T. roseiflorus*, snarere om *T. roseiflorus*-hybrider.

Det er ikke kendt om der findes planter efter de af Backeberg beskrevne planter, og gamle eksemplarer

Sådan så den altså ud, den *T. roseiflorus* vi kiggede på hos Vermaseren. (Foto: BK).

af *T. roseiflorus* fra selveste SAINT PIE findes ikke i handelen. FRANK har skrevet i et brev, at planter fra SAINT PIE ikke er blomstringsvillige, de giver kun få blomster hver sommer. FRANK regner også *T. roseiflorus* tillige med *T. lauii* og *T. lophophoroides*, for at være *Gymnocactus*. De 1-2 stive, næsten sorte midtertorne hos *T. roseiflorus* taler for det, og dette viser også tydeligt forskellen til *T. lophophoroides*. En identitet mellem *T. roseiflorus* og *T. lauii*, som bl.a. GLASS og FOSTER (1977) formoder, kan man ikke acceptere, når man har kunnet se ældre planter fra SAINT PIE.

Bortset fra de nævnte usikkerhedsmomenter omkring *T. roseiflorus*, så blev denne plante ikke gyldigt beskrevet, da Backeberg ikke har deponeret herbariemateriale ved førstebeskrivelsen. Dertil kommer, at ANDERSON (1986) har lagt slægterne *Turbinicarpus* og *Gymnocactus* sammen med *Neolloydia*. Denne kombination har dog sikkert ingen evigheds-værdi.

Hans Keil

Læsere, der er interesserede i kildemateriale henvises til at se i K.U.A.S., 1987 nr.1, p.9.

Kommentarer til Mad og drikke til sukkulenter

I KAKTUS 1986-4 bragte redaktøren en artikel af Roy Mottram, som oversætterten - undertegnede - havde forsynet med overskriften: »Mad og drikke til sukkulenter«. Artiklen blev oversat, fordi jeg synes, at den er omfattende - uden at være lang, den er velillustreret, og den indeholder en historie med dramatisk effekt: Historien om, hvorledes den af vandværket mishandlede gartner bringer sit gartneri på fode igen ved at bruge sin iagttagelsesevne og sin gode forstand. En grum historie med en nogenlunde »Happy ending«.

Under oversættelsesarbejdet var jeg begyndt at »forbedre« lidt på Roy Mottram's tekst, fordi jeg mente, at nogle af de forhold han beskrev skulle beskrives lidt mere præcist, nogle enkelte af hans problemer kunne løses lidt smartere etc. Det holdt jeg inde med - man skal ikke fikse op på andres materiale; man kan fremdrage sine »forslag til forbedringer« under eget navn. Det være hermed gjort i det nedenstående.

Måling af pH

Også i det danske ledningsvand er pH højere end de fleste planter bryder sig om. De fleste steder leveres vandet med et pH på 7,5-8 (let basisk); planterne vil gerne have vand med et pH på ca. 5,5 (let surt). Roy Mottram foreslår, at man bruger nogle særlige væsker (indikatorer) til at måle pH med. Det kan man også; men det er nemmere at bruge nogle papirstrimler, der er præpareret på en sådan måde, at de skifter farve efter de pH-forhold, de er omgivet af. Specielt for medlemmer af NKS er det nemt: Disse strimler (indikatorpapir) sælges gennem Indkøbscentralen. Strimler + farvekode koster 50 kr. - for dette beløb får man så mange strimler, at de fleste amatører vil have nok til resten af deres tilværelse. Hvis man er sparsommelig af natur, så kunne man på næste kredsmøde spørge, om andre medlemmer også var interesserede i at måle pH - og så slå sig sammen om at købe et sæt.

pH i ledningsvand måles let: Lad vandet løbe i 1-2 minutter, fyld et rent glas med vand, put strimlen i, vent 5-10 minutter, tag strimlen op, sammenlign den med farvekode, aflæs tallet under den pågældende farve. Måling af pH i den jord planterne står i er sværere; men det er mere væsentligt at kende denne værdi end værdien for ledningsvandet, for det er surhedsgraden i miljøet lige omkring plantens rød-

der, der bestemmer om den vokser godt eller ej. Roy Mottram anbefaler, at man måler pH i jorden på det overskudsvand, der trænger gennem pottens drænhuller efter vanding. Det vil jeg ikke anbefale. Vore sukkulenter står normalt i en porøs jordblanding, hvor vandet løber så hurtigt igennem, at man ikke får oplysning om pH i jorden ved at bruge overskudsvandet til målingen - man kommer til at måle pH på *vandingsvandet*. Når jeg skal måle pH i jorden på en potteplante, så bruger jeg følgende fremgangsmåde: Planten placeres i en beholder, der er noget større end den urtepotte, som planten står i. Derefter vandes planten så meget, at vandet i beholderen står ca. 1 cm under jordens niveau i urtepotten. Med skafet på en teske laver jeg forsigtigt et kileformet hul i jorden - dybde: 3-4 cm. I bunden af dette kileformede hul vil der være vand. Ned i dette vand stikker jeg pH-strimlen og lader den stå dér i mindst 25-30 minutter. Derefter trækkes strimlen op, rystes fri for de største jordpartikler og sammenholdes med farvekode. Målt på denne måde vil man få et rimeligt indtryk af pH-forholdene i jorden efter en kraftig vanding; men et præcist tal for pH omkring rødderne får man ikke - dette tal eksisterer ikke. Surhedsgraden vil variere med jordens vandindhold og påvirkes i øvrigt også af røddernes aktivitet.

Ændring af pH

Roy Mottram anbefaler, at man ændrer surhedsgraden af sit vandingsvand ved at tilsætte svovlsyre. Det er en god og billig måde at gøre det på. Man må selv finde frem til, hvor meget svovlsyre, der skal anvendes. I praksis foregår det ved, at man fylder en 10 liters dunk med ledningsvand, måler pH på ledningsvandet, tilsætter 1 teskefuld svovlsyre og måler pH igen. Hvis pH ikke er faldet nok, så tilsættes endnu en teske svovlsyre, pH måles o.s.v. - indtil man får vandingsvand med pH på ca. 5,5. Hvis pH falder for stærkt (d.v.s. til 4 eller derunder) ved tilsætning af den første teskefuld, så må man fortynde den indkøbte svovlsyre, f.eks. i forholdet 1 del syre til 9 dele vand (husk altid: hæld syre i vand - aldrig omvendt) - og derefter begynde forfra: Nyt vand i dunken, tilsæt 1 teske af den fortyndede syre, o.s.v. Og så endnu en lille advarsel: Lad være med at købe *koncentreret* svovlsyre. Det er stærke sager, der lynhurtigt ætser i næsten alt - også menneskehud. Køb syren i

fortyndet form, så har man tid til at reagere (skylle med vand), hvis man kommer til at spilde.

Svovlsyre er den eneste syre, man kan anbefale til nedsættelse af pH i ledningsvand. Fosforsyre kunne bruges, men det er dyrere, og det er svært at skaffe. De øvrige, lettilgængelige syrer - både organiske og uorganiske - er behæftet med nogle svagheder som tilsætningsstoffer til vandingsvand. Saltsyre er direkte skadeligt for planter - det indeholder klor i så store mængder, at det virker som gift for planter.

I KAKTUS 1977-4 har jeg beskrevet en anden måde at klare problemer på: ion-bytning. Når apparatet er konstrueret, er det en nem måde at behandle ledningsvandet på. Det ionbytende materiale er nogle små (desværre dyre) plasticlugler, der kan fange kalken i vandet. Efter passagen af kuglerne har vandet et pH på ca. 4 - det justeres op til pH 5,5 ved at tilsætte en lille smule salmiakspiritus.

Jordblanding

Roy Mottram anbefaler en årlig omplantning i jord med et rimeligt indhold af organisk materiale, hvis man ikke ønsker at ændre pH i ledningsvandet. Det organiske materiale indeholder nogle mikroorganismer, der i længere tid kan holde miljøet omkring rødderne surt, selv om planten vandes med let basisk vand. Desværre dør disse organismer ved længere tids udtørring af jorden. Længere tids udtørring er svært at undgå, når man ved, at stort set alle sukkulenter har brug for en længere hvileperiode - uden vand - sommer eller vinter. Deraf Roy Mottram's råd: en årlig omplantning efter hvileperioden.

Hvis man er lidt doven anlagt, så kan man snyde lidt: I stedet for at plante helt om, så kan man skrabe de øverste 2-3 cm af jorden af - ned til det niveau, hvor man kan begynde at mærke rødderne. Det bortskrabede erstattes med frisk jord - der indeholder levende mikroorganismer. De vandes ned i den »døde« jord, hvor de etablerer en ny mikroflora. Denne fidus halverer kun arbejdet; man slipper ikke for en total omplantning hvert andet år. Materialet bliver til sidst så fyldt med kalk, at det må skiftes helt ud, d.v.s. ved omplantningen rystes al den gamle jord af rødderne.

Gødningsstoffer

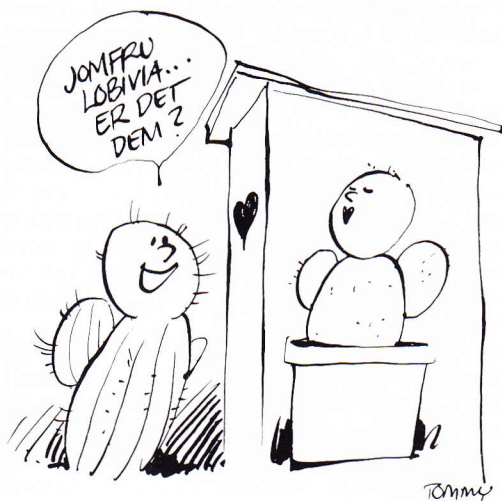
Roy Mottram's behandling af dette emne er udtømmende og fornuftig, så jeg skal nøjes med at behandle et enkelt forhold. Det undrede mig, at man ved tilsætning af en så lille mængde bor som beskrevet i artiklen kunne få en så god virkning på planterne. Nok er bor et af sporstofferne, der kun skal være til stede i lille mængde - men alligevel. Et af vore medlemmer (Henning Bjarne Pedersen i Viborg) nøjedes ikke med at undre sig. Han satte sig til at beregne koncentrationen af bor i Roy Mottram's vandings-

vand. Resultatet af hans beregninger - og de deraf dragne konklusioner - bringes nedenfor:

»I 1983 skiftede Mike Birch til Chempak no. 4 med en for mig ukendt bormængde. Det bevirkede en forbigående bedring af væksten, hvorfor der tilsattes borax i en nærmere angivet mængde, som efter mit skøn vil være for lille til at give nogen som helst virkning af bor sammen med en borholdig gødning. Bor, som stammer fra tilsætningen af borax, vil i vandingsvandet udgøre ca. 0,000005 ppm. Bor i Indkøbscentralens blanding eller i Pioner Hornum vil, når der anvendes 5 ml/l udgøre ca. 0,2 ppm. Det tilsatte bor udgør 0,000005/0,21/40000 del af mængden i Indkøbscentralens blanding. Forudsat at Chempak no. 4 har et borindhold på omkring 0,2 ppm, vil det være uden betydning, at mængden forøges med en fyrretusindedel. Der må således være en anden forklaring på den forbedrede vækst. Det undrer mig, at der ikke er foretaget boranalyser af planternes voksemedie, vandingsvandet eller planterne.« Henning vil i dette eller et senere nummer af KAKTUS skrive mere generelt om bors betydning for planterne.

Ja, det var så mine - og Hennings - kommentarer til Roy's artikel. Hans afsluttende konklusioner svarer fint til mine egne erfaringer: Sukkulenter elsker lys og varme; men de vil også gerne have god, vitaminrig mad og noget godt at drikke. Deri ligner de en gennemsnitsnordbo. Gad vide, om det er derfor, at vi synes de er så sympatiske?

Hans Grønlund
Hornemanns Vænge 27, 3.tv.
2500 Valby

Hvordan begyndte det egentlig?

Hvis man har tid til at gå i sig selv, er det interessant at granske, hvor ens kaktusmani egentlig stammer fra.

Er interessen blevet overleveret, er den »arv« eller »miljø«, eller har man fået en kaktus som gave i vuggen?

Ingen af delen er den rigtige grund hos mig. Meget mere har det altid været sådan, at der har været en umiddelbar, stærk påvirkning af det naturskabte, som jeg har set og mødt, til strenge af begejstring i mit indre, forbundet med et ønske, der ikke kan undertrykkes, til ligesom at have del i det fantastiske naturskabte.

Som helt lille blev jeg om middagen lagt til at sove, -men man kunne jo ikke altid sove på dette tidspunkt, og så lå man og kiggede...

I den ene vindueskarm i værelset stod en *Echeveria*, som mor kaldte »isblomst«, og en *Aloe variegata*, som bare stod der og aldrig blomstrede. Dette gjorde den endnu mere uvirkelig som levende plante. Uvirkelig hele året rundt var også en gammeldags julekaktus, som var anbragt lidt tilbage i stuen. Indtil den til jul begyndte at leve med et væld af blomster. Hvorfor fandt denne plante på netop nu at blomstre til jul, hvor vidste den fra, at det var jul? Hvordan kunne den frembringe blomster på de tykke rader af led? Og hvorfor så blomsterne ud, som om nogen havde trykket dem skæve?

Min mors bevågenhed gjaldt ellers helt andre stueplanter, f. eks. *Clivia*, som hun sagde først blomstrede efter syv år, *Amaryllis*, en hvid *Calla*, der på grund af at den aldrig blomstrede blev degraderet til at være en »han«, og så en masse *Pelargonium*, som hun kaldte »geranier«. På besøg hos en moster så jeg for første gang, arrangeret i hendes stuevinduer, en række tykke stammekaktus, som må have været 30-40 cm høje *Echinopsis* med temmelig lange torne. De virkede slet ikke som planter på mig, snarere som grønne stikkende monumenter. At man forklarede, at det var kaktus, det blev jeg som 5-årig ikke klogere af. Kuldevinteren 1940 satte sit præg på vor tilværelse. Kun en stue med kakkelovn var til rådighed. Alle planter, også en stuelind, blev flyttet ind i stuen, hvor min bror og jeg lå i vores senge og havde kighoste. Desuden måtte husets eneste vandforsyning (pumpen var frosset), en spand vand, også stå i stuen. Stuelinden, vandspanden og den store dobbeltdør fik os til at tænke på den tyske sang: »Am Brunnen vor

dem Tore, da steht ein Lindenbaum«!! - Stuens rigtige vinduer var fulde af rigtige isblomster. Mor havde puttet avispapir mellem karmens planter og ruden. Men sommeren kom igen. Det fascinerende i haven var flotte bede med *Trollius*, og med *Saxifraga*-kanter.

En sommer skete der det sjove, at en tøjpæl begyndte at vokse, - og blev til et piletræ! - I min sandkasse havde jeg en samling blikdåser, der alle var potter med vilde planter i, lige fra mælkebøtter, vejbred, padderokker til en ukrutseuphorbia, jeg havde fundet i kartoffelrækkerne.

I skolen spurgte lærerinden os engang, hvad vi ville være, når vi blev store. Da det blev min tur til at svare, sagde jeg, at jeg helst ville forske i naturen. Dette svar udløste storgrin i klassen, der var domineret af bønderbørn, der kun kendte til korn og roer.

Løvrigt lånte jeg alle bøger med »natur«, som jeg kunne få på biblioteket, blomster-, fugle-, svampe-, lægeurte-, og vildflora-bøger.

Så skete der en afbrydelse, lære-, skole- og uddannelses-tid, hele ungdomstiden på 12-14 år uden planter, men så vendte planteinteressen tilbage med en særlig gunst. Som leder af et forsamlingshus fik jeg pludselig en hel række sydvendte vinduer med masser af plads. Hvad der stod i dem i forvejen? Nogle mistrogete *Kalanchoé*, nogle *Phyllocactus* og *Rosenpelargonier* og en *Vallota* - en plante jeg senere lærte at sætte pris på.

Fra 1958 fyldtes alle disse vinduer gradvist med stueplanter, men så kom den første kaktus, en *Mammillaria wildii*. Den fik selskab af en *Ceropegia woodii* og af »Nilguden«, *Kalanchoe daigremontiana*. Rigtig bid fik jeg, da den over 90-årige kaktusgartner Christian Klinker (*Turbincarpus klinkerianus*) i Slesvig solgte ud af sine planter, fordi han ikke selv magtede at passe dem alle. Fra den tid har jeg endnu en *Ferocactus glaucescens* med Klinkers træetiker, hvorpå der håndskrevet med blyant står *Echinocactus pfeifferi*. I 1963 havde kaktusserne allerede fortrængt de fleste stueplanter. Jeg kom i besiddelse af en fin *Echinocactus grusonii*, og på blomsterrambla'en i Barcelona købte jeg en *Astrophytum* med flere hoveder.

Et skelsættende år blev 1964. Jeg fik et foliedrivhus og jeg fik kontakt med det tyske kaktusselskab og med kaktusgartnere som Schleipfer, Uhlig, Wessner og Angela Thorson. Og i 1964 så jeg på en interna-

tional haveudstilling i Wien for første gang den røde Gymno, *G. mihanovichii* »Hibotan«, som jeg blev meget optaget af. Ærlig talt vidste jeg ikke rigtig, hvad jeg skulle tro, da jeg stod over for dette lune af naturen. Noget ubegribeligt for mig selv idag er, at da jeg et års tid senere hørte, at denne røde plante kunne købes i Kiel, så sendte jeg en ekstra mand derned for at skaffe mig den, - her kunne man passende føje nogle linier til om emnet »Lærepenge«.

1965 var året, hvor jeg fik et vejrfast drivhus. Forbindelsen med Uebelmann i Svejts resulterede i, at jeg fik den meget »eftertragtede« *Mammillaria formosa* (som jeg har den dag i dag). På et møde i Kiel hørte jeg Jacobsen tale. (Jacobsen: Sukkulenteleksikon).

1966/67 fandt jeg vejen til NKS, via den daværende formand for vort selskab, Kreutzer-Hansen. Jeg fik en ovenud livlig korrespondance med ham, ja han sad endda i sine sløjdtimer på skolen og skrev kaktusbreve til mig.

Dette var så beretningen om, hvordan det begyndte for mit vedkommende. Det kunne være spændende at høre, hvordan starten har været for andre.

For nu til sidst at vende tilbage til det med naturen: Efter et foredrag blev jeg engang takket af en formand med ordene: »Din natur er natur«.

Hans Keil

Myrer? Myrer! Myrer! Myrer!!!!

Der har ellers altid hersket et afslappet forhold mellem myrerne og mig. Der er masser af myrer ude i haven. De generer ikke mig, og jeg generer kun dem, for så vidt som jeg af og til kommer til at træde på dem. Jeg holder mine madvarer i passende afstand, så myrerne ikke ledes i fristelse, og *de* holder sig på den rigtige side af min dørtærskel. I de senere år er forholdet mellem os dog tilspidset, og det er som så ofte et territorial-spørgsmål, der ligger bag krigsudbrudet.

Da vi flyttede ind i vort nuværende hus, var der et myrebo under fliserne på terrassen. Myrerne var fascinerende at iagttage på de varme sommerdage, og de overskred mærkværdigvis aldrig vor dørtærskel, sandsynligvis fordi køkkenet med de lokkende dufte ligger i den anden ende af huset. Når der blev for mange af dem, hældte jeg et par kedler spilkogende vand ned mellem fliserne evt. suppleret med »Lawa plantevaske« i passende fortynding. Det holdt bestanden nede på et acceptabelt niveau.

Da terrassen skulle repareres og mures op med henblik på senere rejsning af drivhus, blev fliserne fjernet, og myrebyen blottet i sin fulde udstrækning. Den var stor. Det var et millionsamfund, der gik til grunde. Men der blev gravet ud og støbt, og lagt et lag leca med cement over, og myrerne på terrassen var hermed en saga blot.

Så blev drivhuset rejst, og det første år gik. Der var ikke nogen myrer, drivhuset var jo tæt, ikke sandt? Men materialerne arbejdede med årstidernes temperatursvingninger, og der opstod fine revner mellem husmuren og cementgulvet. Det var at vente: støbningerne »satte sig«, som det sagdes.

Engang i dette tidsrum har myrerne invaderet terri-

toriet. Jeg lagde ikke mærke til dem, der var så meget andet at se til, og et par myrer gør jo ingen skade. Men erkendelsens øjeblik indtraf en dag, da jeg kom hjem og fandt drivhuset sort af myldrende flyvemyrer! Fra det øjeblik var krigen en kendsgerning.

Det første våben var en støvsuger: de vingede kohorter blev skånselsløst fjernet. Tuens indgange blev lokaliseret til revnerne mellem huset og cementgulvet, og det gamle prøvede middel, Lawa plantevaske, blev fundet frem, men havde denne gang ikke den ringeste virkning. Jeg grundede over det et par dage og fandt så en forklaring: Leca'en selvfølgelig! Leca er jo ikke vandsugende, og giften gik derfor lodret ned gennem lagene (til grundvandet!). Myrebyen lå antagelig udbredt i det lune mørke under cementen, utilgængelig for giftopløsningen.

Nå, men kunne det ikke lade sig gøre at udrydde dem, så ville det vel være muligt at spærre dem ude? På det tidspunkt fór jeg ned i kælderen for at finde et middel, lim, cement, maling, ligemeget hvad. Jeg fandt en sprøjte med plasticfugemasse, som min mand netop havde brugt til sine egne gøremål: »Jamen, den fugemasse er *brun*! Jeg har brugt den til...« Hvad tæller farven i en situation som denne? Da jeg var færdig, så det ud som om hullerne var tætnet med hundebæ, men tætnet *var* de! Så satte jeg mig ned og så på de stakkels, hjemløse myrer, der flintrede rundt og ledte efter huller, som ikke mere var der. Hvor længe kan en myre mon leve, når den er afskåret fra at komme hjem? Jeg fik lidt dårlig samvittighed.

Min dårlige samvittighed varede i to døgn. Den tredje dags aften efter middag kom min lille søn farende og meddelte med slet skjult triumf og jubel i øjnene at: »Der er en MASSSSSE myrer ude i drivhuset!« Jeg

før derud! Knægten havde ret, jeg måtte have overset et hul eller to! Min husbonds plantekasse med kiwi-buske, ca. 80 kg i alt, blev flået ud fra væggen, (det er en kendsgerning, at da jeg senere i et mere roligt øjeblik ville skubbe den tilbage igen, kunne jeg ikke rokke den en millimeter). Så begyndte hele karusellen igen: støvsuger, børste, fugemasse - og stadigvæk den brune, men på det tidspunkt havde min mand klogeligt absenteret sig! Med min lille søn som lystig og ihærdig hjælper blev hver eneste antydning af revne fuget til. Så satte jeg mig ned og så - denne gang med grum tilfredshed - hvordan de hjemløse myrer pilede rundt og ledte efter huller. Efter en stunds forløb tog jeg støvsugeren og gjorde en ende på deres søgen. Lad så dyreværnsforeningerne sige, hvad de vil!

Herefter blev der fred! Myretuen eksisterede selvfølgelig stadig: jeg lokaliserede adskillige indgange langs husmuren *udenfor* drivhuset, men det kom ikke mig ved. Derude kunne de gøre, hvad de ville.

Vinteren igennem kunne jeg af og til se en enlig myre pile rundt mellem planterne. Jeg lod den pile. Og jeg spekulerede på, om det mon var den samme hele tiden, og på hvor længe en myre kan leve uden tue. Sidst på vinteren blev det klart, at der var mere end een, og senere endnu tydede visse fænomener i forbindelse med vandingen på, at myrerne måtte have oprettet en udflyttergård i potten hos den store Aloe. Det tog jeg med sindsro. Det er begrænset, hvor megen myretue, der kan være i en 2 liter potte sammen med en stor, grådig aloe. Efterhånden blev det

klart, at myrerne gjorde en vis nytte ved på rekordtid at lokalisere de planter, der led af begyndende udlusseangreb. Det gamle, afslappede forhold til kræene var så småt under genopretning.

Indtil!

Vi tog på ferie, og min mor skulle bo i huset imens. Det blev hende, der fik den fulde fornøjelse af at finde hele drivhuset myldrende af flyvemyrer en dejlig solfyldt morgen! Da vi kom hjem, fik jeg historien og resten af det anti-myremiddel, hun havde købt, plus regning. Jeg kunne også feje ligene op. Der var mange.

Så gik jeg ud og plantede den store Aloe om. En vandslange er et godt middel mod myrer mellem planterødder, og Aloen *trængte* også til omplantning, da pottens indhold bestod af lige dele rødder og myrer. Men det var en helt igennem billig og uretfærdig hævn.

Resten af sommeren levede jeg med myrerne. De myldrede, og jeg orkede ikke at gøre noget ved det. Da drivhuset skulle vinterklargøres, tog vi den sædvanlige tur: støvsuger, børste, fugemasse - brun selvfølgelig. Nu *skal* de elendige revner altså kontrolleres med jævne mellemrum.

Det er vinter nu. Ude mellem urtepotterne piler en enlig myre rundt i det sparsomme solskin. Gad vidst, om det er den samme hver gang. Gad vidst, hvor længe en myre kan eksistere uden en tue. Gad vidst, om til næste sommer...

Hanna E. Hansen

Fortsat fra side 32...

med påstukne blomster »i god tro«, at det var levende blomster! - At kaktus med kunstige påstukne blomster overhovedet har vundet indpas på blomstermarkedet, må udelukkende ses som med snyd at ville lave profit.

Hvis man i F.L.A. ved at videregive ideen om kunstige blomster på kaktus bare mener, at små tørrede blomster skal spiddes på de torne, der i forvejen findes på de fleste kaktus, kan folk, der ellers ikke formår at få kaktus i blomst, måske more sig med det, men så snart der er tale om at *stikke* disse tørrede blomster fast på selve kaktusplanten, må denne idé på det bestemteste frarådes!

Påstanden, at kaktus kan se triste ud, gæl-

der kun for planter, der ikke er velrøgtede. At disse triste, ikke velplejede planter så skal have en ansigtsløftning via kunstige blomster, er i hvert fald den forkerte vej at skabe glæde over det naturskabte! Enhver kaktus og sukkulent, der er passet og plejet efter de bedste forhold, vi kan byde dem under vore himmelstrøg, kan være en naturskønhed i sig selv, med men også *uden* levende blomster, - der skal hverken tør- el. kunstblomster, pyntesten el. - figurer, fosfor til selvlýsende torne eller fantasinavne til for at skabe en smuk plante.

Alle der virkelig er interesserede i kaktus i vor landsdel, kan nemt få tilskyndelser til at dyrke kaktus og få dem til at blomstre gennem kaktusforeninger (fx. i FL) selskaber (fx. i DK+D), masser af god litteratur og mange gode kaktusfolk, der venter på et besøg og en passiar om deres hobby.

Hans Keil, Ny Bjernt.

EXOTICA

Europas største udvalg af »knoldplanter«

Adenium, Brachystelma, Trichocaulon,
Dioscorea, Euphorbia, Pachypodium,
Pelargonium o.s.v.

Ny liste! Udkommer i slutningen af april.
Skriv efter den! (1. international svarkupon).

Åbningstider: April-december, lørdage fra 9.00 - 16.00.

Ernst Specks, Am Kloster 8, 5140 Erkelenz-Golkrath

Tel: 02431-73956 Mandag-lørdag fra kl. 9.00 - 12.00

carla wolters

VAN HORNEPLEIN 1
NL - 6019 BW WESSEM
TEL. 04756-3146

Grafiske kunstreproduktioner

- Den nyeste serie viser 4 Gymnoclycium-arter afbilledet samvitighedsfuldt nøjagtigt og realistisk som voksestedsmotiver i pennetegningsteknik. (En af tegningerne illustrerer min artikel på midtersiderne i dette nummer).
- Format: 35×50 cm i fremragende kvalitet og kun trykt i et lille oplag. Pris: 10,- HFL pr. stk. + 5,- HFL til porto (uanset ordrens størrelse). Krydset bankcheck vedlægges ordre.
- Yderst velegnet som gave eller præmie til kaktusvenner!

– næste gang De kommer til

KØBENHAVN

bør De i egen interesse besøge

Thorvald Petersen's Handelsgartneri

Jagtvej 74

her finder De det største udvalg i
KAKTUS og SUKKULENTER i alle størrelser
Kaktusgødningen **SUKUROL** føres

Tidligere årgange af »KAKTUS«

Nedennævnte årgange af KAKTUS kan købes ved henvendelse til
CHRISTIAN LORENTSEN
Ærtevej 12, DK-8700 Horsens.
Betaling: Check eller på Giro nr. 834 29 11.

Årgang 5-8: 5 kr. pr. nr. Årgang 9-18: 10 kr. pr. nr. Følgende nr. er udsolgt: 5. årg. nr. 2, 9. årg., 13. årg., 14. årg. nr. 1.

Allerede før De når Hamborg, kan De finde vort kaktusgartneri

»Klein Mexiko«

Vi har et stort sortiment af interessante planter til Dem. De er velkommen til et besøg til enhver tid, – undtagen mandag! Grupper helst forudanmeldelse. – Ingen forsendelser. Ny vinterlukning: Fra jul til ca. midt i marts.

KAKTUSGARTNERI »KLEIN MEXIKO«

Wolfgang Schnelle
D-2067 Reinfeld/Holstein
(Vejen Reinfeld - Bad Segeberg)

HAR DE PRØVET AT DYRKE ORCHIDEER?

Er De interesseret?

Få et gratis prøvenr. af vort medlemsblad »Orchideen«, der kommer 10 gange årligt.

Kontingent kr. 125.

DANSK ORCHIDE KLUB

Solsikkevej 7,
4600 Køge.

INDKØBSCENTRALEN

Nordisk Kaktus Selskabs indkøbscentral skaffer pletter, gødning og andre ting, vi har brug for i vor hobby. Salg af N.K.S.-emblemer og N.K.S.-kuverter foregår også gennem indkøbscentralen. Henvendelse til:

IB HOLM

Kirkebækvej 52
DK-8800 Viborg
Tlf. (06) 61 18 05 - Giro 660 02 63

KAKTUS

3742

E

1986

00

BJARNE KJEMPFF

STORDALSVEJ 4 LØVEL
8800 VIBORG**MÅ IKKE BØJES!**

KAKTUS

Stort udvalg i frøplanter og sjældne
importplanter samt mange
arter Sempervivum, Papyrus og
andre prydgæsser.

Bent Jørgensen

Vejlegårdsvej 99 – Vallengbæk
2620 Albertslund – Tlf. (02) 64 50 95
Plantelister udsendes ikke

Sempervivum

Prisliste over kæmpe sortiment i Sempervivum. Grundig beskrivelse af sorterne. Mange nyheder. Prisliste franco.

P.C.O. Nørgaard
Sundbyvej 29, Sundby, Mors.
7950 Erslev. Tlf. 07 74 60 84.

DER KAKTEENLADEN

Jörg Köpper

Lockfinke 7 - D-5600 Wuppertal 1

Vi har et stort udvalg i artikler til vores hobby og et stort udvalg af kaktusbøger - også antikvariske. Skriv efter vores gratis postordrekatalog og bogliste.

KARLHEINZ UHLIG

Frø - Kulturplanter - Import - Eksport
Lilienstr. 5 - Postbox 1107
D-7053 KERNEN i. R.

Echinocereus adustus	DM	5-10
- bristolii		6-18
- chlorantus		4-20
- cinerascens		5-8
- delaetii		7-25
- floresii		4-15
- morricallii		3-4
- perbellus		6-18

WHITESTONE GARDENS LTD.

Sutton-under Whitestonecliffe,
Thirsk, N. Yorks. YO7 2PZ, England

Specialist i postordrer af kaktus og andre sukkulenter, bøger, frø m.m. Send tre internationale svarkuponer (post) for vor fuldt illustrerede 36 siders prisliste, som indeholder verdens mest omfattende bogliste.

Ing. H. van Donkelaar

Lantje 1 a – Postbus 15
NL-4250 DA Werkendam – Holland

Betydeligt udvidet sortiment i sukkulenter, kaktus samt andre sjældne planter. Ny planteliste sendes mod forudbetaling af 3.50 hfl. Frøliste gratis.

Alle henvendelser kan ske på dansk!